

RENATA BALTRUŠAITYTĖ

Medienos perdirbėjų asociacija skambina pavojaus varpais: stiprėjanti konkurencija su biokuro katilinėmis dėl vieniems ir kitiems tinkamos žaliavos šalies baldų pramonę gali palikti ant ledo.

Malkinės medienos "deficitas" Lietuvoje išryškėjo tik pastaraisiais metais, brangstant gamtinėms dujoms ir kartu sparčiau plėtojantis biokuro energetikai. Nors oficialiai teigiama, kad Lietuvą galima nesunkiai apšildyti šiaudais bei miškuose pūvančiomis kirtimo atliekomis, perdirbėjai, stebėdami padėtį tiek Lietuvoje, tiek kaimyninėse šalyse, teigia, esą tokia vizija kol kas nereali.

Ar tikrai medieną kūrenančios katilinės pajėgios sužlugdyti Lietuvos baldų pramonę, prie apskritojo stalo "Veidas" pakvietė aptarti asociacijos "Lietuvos mediena" direktorių **Raimundą Beinortą**, Miško savininkų asociacijos valdybos narį **Algirdą Bruką**, Lietuvos energijos konsultantų asociacijos direktorių **Martyną Nagevičių**, "Vakarų medienos grupės" prezidentą **Sigitą Paulauską**, Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos prezidentą **Vytautą Stasiūną**, Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininką **Joną Šimėną**, generalinio miškų urėdo pavaduotoją **Gintarą Visalgą**. Medienos perdirbėjų asociacijos direktorių **Juozupą Zimnicką** ir Aplinkos ministerijos Miškininkystės skyriaus vedėją **Stanislovą Žebrauską**.

S.Paulauskas: Lietuvos pramonė per metus sunaudoja tik 2 mln. kubinių metrų medienos, nors kertama jos septyni milijonai. Už šios palyginti kuklios miško išteklų dalies slypi ne vien medienos perdirbėjai, bet ir Lietuvos baldų pramonė, per metus eksportuojanti produkcijos, vertos 5 mlrd. Lt, ir įdarbinanti 40 tūkst. žmonių. Bet dalyvaudami žaliavos pirkimo konkurse matome, kad tarpininkai ir kuro katilinės dabar įsigyja daugiau plokštėms ir baldams gaminti tinkamos medienos nei pramonininkai. Tai reiškia, kad Lietuvoje medienos perdirbėjams šiuo metu investuoti neapsimoka, nes neišku, ar čia veikiančios įmonės ateityje turės žaliavos.

J.Zimnickas: Prieš porą savaičių lankėmės Lenkijoje ir du šimtus kilometrų nuo Marijampolės nutolusioje katilinėje savo akimis regėjome, kaip puikūs rąstai rieda "čipsų" – medienos skiedrų gamybai. Ten šis procesas pažengęs dar toliau. Lenkijos perdirbėjai jau dabar stovi prie

bedugnės krašto.

R.Beinortas: Matydama tendencijas, Europos plokščių gamintojų federacija neseniai kreipėsi į Europos Komisiją, pasisakydama prieš biokuro naudojimo plėtrą. Žinoma, į tai iškart sureagavo analo-

klauso nuo naftos kainos. Todėl ekonomikai užprogramuota, kad jei nieko nedarysime, medieną naudoti granulėmis taps labai patraukliu verslu. Ir mažų pradinių investicijų reikalaujančiu,

S.Paulauskas:
"Investuojame į naują įmonę Baltarusijoje, nes Lietuvoje nebematome perspektyvos".

giška biokuro gamintojų organizacija, kuriai priklauso ir mūsų kolegos iš "Litbiomos". Jų komentaras buvo maždaug toks: skęstančiųjų gelbėjimas yra pačių skęstančiųjų reikalas. Jeigu jums neišeina gaminti plokščių – gaminkit gra-

R.Beinortas:
"Lietuvos kaimynai jau įsivedė racionalaus medienos naudojimo saugiklius".

nules... Žodžiu, traukitės iš verslo ir nesimaišykite mums po kojomis. Todėl baimės visiškai pagrįstos. Kaip kadaise Kazlų Rūdoje pradėta medienos plokščių gamyba suteikė impulsą šalies baldų pramonės klestėjimui, taip sustabdyta ji šią pramonę ir sugriautų. Nes efektyvi tegali būti visa gamybos grandinė, kai mediena, plokščių ir baldų gamintojai yra šalia.

S.Paulauskas: Mano įmonėje stovinti technologinė įranga leidžia gaminti arba 200 tūkst. tonų plokščių, arba 200 tūkst. tonų granulių per metus. Kai pasidarys naudingiau, pereisim prie granulių. Bet tuomet vietoj keturių šimtų darbuotojų pasiliksiu šimtą, o Lietuvos baldų pramonę turės išeiti ilgalaikių atostogų.

R.Beinortas: Beje, medienos granulės neseniai pradėtos kotiruoti Roterdamo biržoje. Jų kaina, kaip ir dujų, ten pri-

palyginti su baldų pramonė.

J.Šimėnas: Laisvo prekių judėjimo principą pripažįstančioje Europos Sąjungoje biokuro kainas nustato rinka. Net jeigu patys uždarytume visas biokuro katilines, medienos kaina bus tokia, kokia yra Lenkijoje, Vokietijoje ir kitose Europos šalyse.

**Ką kūrė
šiaudus, o
kirtimo
ar m**

ensime: gluosnius, atliekas iška

A.Bukas: Be to, sveika konkurencija dėl žaliavos naudinga ir privatiems miškų savininkams: jie gali parduoti turimą miško produkciją už didesnę kainą.

R.Beinortas: Todėl mūsų kaimynai ir turi įsivedę administracinius medienos naudojimo saugiklius. Pavyzdžiui, Latvijoje iš valstybinių miškų medienos gali įsigyti tik tos įmonės, kurios turi jai perdirbti pritaikytas technologijas. Tad katilinės ten gali nusipirkti tik joms priklausančio kuro. Tokią tvarką jau bandyta

Šiaudinės vizijos

VEIDAS: Bet ar biokuro katilinėms būtina deginti padarinę medieną?

M.Nagevičius: Yra daug potencialo ir be jos. Pavyzdžiui, šiaudai: jų Lietuvoje daugiau, nei būtina planuojamai šilumos gamybos iš biokuro plėtrai. Iš komunalinių atliekų irgi galima pagaminti daugiau nei trečdalį šio kiekio. O jei ke-

nestatome katilinių, kūrenančių šiaudus, ir vietoj šiaudų per metus deginsime 8 mln. kubinių metrų medienos, pramonei Lietuvoje teks vyniotis meškeres. Nebeliks čia ką veikti.

J.Simėnas: Turiu pasiūlymą pramonininkams: organizuokite nelobistinę kelionę į Danijos miestą Avedorę, kurioje veikia 60 MWh galios šiaudų kūrenimo katilai. Tokie pat galėtų veikti ir Lietuvoje. Tie, kurie netiki, tegul pamato savo akimis. Prisipažįstu, pats šiemet pradėjau deginti rapsų šiaudus ir galiu pasakyti, kad jie dega kaip medis: lygiai, be jokio pelenų lydimosi efekto... Bet gamintojams į rinką įlįsti su nepažįstamu produktu užtruks dar 5–10 metų, kol atliks reikiamus tyrimus ir surinks visus būtinus sertifikatus.

M.Nagevičius: Bet pagrindinė priežastis, dėl kurios šiaudai kol kas nėra naudojami šilumai gaminti, – santykinai maža medienos biokuro kaina. Todėl ir statomos medieną, o ne šiaudus kūrenančios katilinės. Tai ne sabotažas, o ekonominiai skaičiavimai.

G.Visalga: Sandėliuose gulinčios plokštės gaminti tinkamos malkinės medienos vienas kubinis metras be pridėtinės vertės mokesčio dabar vidutiniškai kainuoja 90 Lt.

Kas pūva miške – to nereikia

VEIDAS: Teigiama, kad vien kirtimo atliekų Lietuvos miškuose dūla daugiau kaip milijonas kubinių metrų.

S.Žebrauskas: Tačiau pagal sudarytas sutartis miško kirtimo atliekų pirkėjai šiais metais kol kas jų tepageidauja vos 100 tūkst. kubinių metrų, nors galėtume pasiūlyti kone dvigubai daugiau.

VEIDAS: Tai kodėl kirtimo atliekos, liekančios pūti miškuose ir kartu skleidžiančios į aplinką nuodingą anglies dioksidą, katilinėse neturi paklausos? Juk jos pigesnės.

J.Zimnickas: Todėl, kad Lietuvoje tėra keturios katilinės, pasirengusios kurenti tokias atliekas.

R.Beinortas: O kitos katilinės pagal savo technologiją, anot Ukmergės miškų urėdo Vīganto Kraujalio, anksčiau dirbusio "Litbiomoje" ir gerai žinančio esamą padėtį, gali priimti tik "parketlentes".

S.Paulauskas: Štai prie

→ 28

V.Stasiūnas: "Gamtinės dujos šilumos tiekimo įmonėms kainuoja dvigubai brangiau nei biokuras".

tintume visą planuojamą biokuro energijos plėtrą pasiekti plantacijose užaugintais gluosniais, jų reikėtų auginti apie 150 tūkst. ha. Šiuo metu šalyje dirvonuoja 400 tūkst. ha. Taigi nebūtina deginti pramonei tinkamų medžių.

A.Bukas: Bet ar šiuo metu daug šiaudų sukūrenama?

M.Nagevičius: Šiaudai kurui praktiškai nenaudojami.

J.Simėnas: Kiek žinau, tėra projektuojama vienintelė šiaudams pritaikyta katilinė, nors kiekvienais metais Lietuvoje prikuliama maždaug 4 mln. tonų

M.Nagevičius: "Pagrindinis saugiklis – rinkos kaina. Deginsime tai, ką labiausiai apsimokės".

grūdų, o šiaudų masė panaši kaip grūdų. Iš tokio kiekio žaliavos galėtume gauti 8 TWh energijos. Netgi sudegindami pusę, patenkintume 40 proc. šalies šilumos energijos poreikį.

V.Stasiūnas: O nestatomos šiaudų katilinės todėl, kad joms reikia gerokai brangesnių technologijų.

J.Zimnickas: Tai ar bent žinoma, kiek šiaudų Lietuvoje žadama sukūrenti 2012 ar 2015 metais?

V.Stasiūnas: 2020 m. numatyta kūrenti 150 tūkst. tonų naftos ekvivalento atitinkančią kiekį šiaudų. Būtent šiaudų ir biodujų naudojimo prieaugis šilumos iš atsinaujinančių išteklių gamybos balanse planuojamas didžiausias.

J.Zimnickas: Tiek mūsų verslas gali ir nebesulaukti. Mums svarbiau žinoti, ką kūrensime po metų ar dvejų. Jei dabar

skųsti Europos Komisijos konkurencijos direktorui, bet gautas atsakymas, kad viskas gerai.

S.Paulauskas: Ir jį tai iškart sureagavo medienos perdirbimo pramonės investuotojai. Į Latviją atėjo Čekijos grupė "Kronospan", pastatė vieną gamyklą Rygoje, dabar stato antrą. Nes tokias investicijas leidžia subalansuotas žaliavos judėjimas. Niekas ten nenupirks padarinės medienos kūrenimui, kol jos neįsisigis pramonė savo poreikiams.

27 → Klaipėdos statoma komunalinių atliekų deginimo katilinė, bet jos statytojai jau dabar kreipiasi į pramonininkus, prašydami parduoti jiems medienos atliekų, jei buitinių išrūšiavimas kartais vėluotų. Netgi norėtų pasirašyti ilgalaikės tiekimo sutartis. Tad akivaizdu, kad infrastruktūra nėra pasirengusi pereiti prie naujų atsinaujinančių išteklių kuro rūšių.

J.Šimėnas: Tai dėkime pastangas blogos medienos logistikai sukurti. Miško Lietuvoje kertama 6–7 mln. kubinių metrų per metus, atliekos sudaro maždaug 30 proc. – juk nemaži kiekiai. Kirtimo, retinimo atliekos ir apaugę melioracijos grioviai turi potencialo. O neišnaudojame jo todėl, kad apsirūpinimas biomase tapo pernelyg modernus, pasitelkus galingas mašinas. Rankų darbo ir benzininių pjūklų net stokodami darbo vietų nebepripažįstame. Pasak miškininkų, procesas pajudės tik tuomet, kai tarpiniame sandėlyje kubinis metras atliekų kainuos bent 40 Lt. Kol aplinkui buvo medienos perteklius ir "ėpys" buvo galima be rūpesčių atsigabenti iš Latvijos ar Baltarusijos, tol niekas tokių pinigų nemokėjo.

S.Žebrauskas: Kirtimo atliekos sandėlyje tekainavo 5–7 Lt už kubinį metrą.

J.Šimėnas: O dabar jos tampa preke. Lietuvoje, kaip sako energetikos ministras Arvydas Sekmokas, turėtų pradėti veikti biomasės birža. Kas turi atliekų – atveža jas parduoti nors ir arklio tempiamu vežimu. Pasiėmiau už kubą šakų 40 Lt – ir suku į krautuvę...

S.Žebrauskas: Švedijoje panaši sistema jau veikia.

J.Šimėnas: Tačiau bus ir keblumų. Sausos malkos vertingesnės už drėgnas, o kaip jų energetinę vertę biržoje objektyviai įvertinti? O jei biokuro katilinių nestatysime Lietuvoje, visas skiedras sėkmingai parduosime kitiems. Medienos granulės jau dabar kone visos iškeliauja iš Lietuvos, skiedras mėginama supresuoti, kad būtų patogiau gabenti laivais. Todėl biokuro katilinių stabdymas problemos neišspręstų. Atvirkščiai – būtina modernizuoti katilines, pritaikant jas įvairesnėms biokuro rūšims.

Rinka ir saugikliai

VEIDAS: O ar esama ką tik priimtame Atsinaujinančių išteklių energetikos ar kituose šių sferą reguliuojančiuose įstatymuose saugiklių, garantuojančių, kad

Miško kirtimo atliekų, nepakenkiant miškui, galima surinkti 185 tūkst. tonų naftos ekviva maždaug dešimtadalis šio kiekio

vertinga mediena nenukeliaus į kuro katilus?

R.Beinortas: Galiu atsakyti: tokių saugiklių nėra. Teikėme pasiūlymus, bet į juos nebuvo atsižvelgta.

M.Nagevičius: Pagrindinis saugiklis – žaliavos rinkos kaina. Juk deginame tai, ką apsimoka.

S.Paulauskas: Bet katilinių atstovai nuneša popierius į Valstybinę kainų ir

M.Nagevičius: Taigi lieka du keliai: arba tikėtis, kad kainos rinkoje pačios šiuos procesus sureguliuos, arba reguliuoti administracinėmis priemonėmis. Antruju atveju gali nutikti taip, kad miškų atliekos taps brangesnės už padarinę medieną, kurios nebėbūt galima deginti.

Biokuras ir šilumos kaina

VEIDAS: Ar biokuras atpigintų šildymą Lietuvoje?

V.Stasiūnas: Gamtinių dujų kiekis, atitinkantis toną naftos ekvivalento, šiandien šilumos tiekimo įmonėms, įskaitant transportavimą ir galios mokestį, kainuoja 1450 Lt, o biokuro – mažiau nei 700 Lt. Palyginkime: 2005 m.,

kai tas pats dujų kiekis kainavo 440 Lt, šilumos kilovatvalandės kaina buvo 11 centų. Skandinavai (švedai, suomiai, danai), kurie jau tuo metu 80 proc. šilumos gamino iš biokuro, už šilumos kilovatvalandę mokėjo 18 ct. Bet kai "Gazpromas" dujų kainą Lietuvai pakėlė iki 1500 Lt, mes mokame jau 25 ct/kWh, o skandinavai kaip mokėjo aštuoniolika, taip ir tebemoka. Be to, jie šilumos suvartoja triskart mažiau, nes namai sutvarkyti, ir gyventojai už šilumą moka atitinkamai mažiau.

R.Beinortas: Dar ten yra galinga me-

Jonas Šimėnas: "Jei biokuro katilinių nestatysime Lietuvoje, visas skiedras sėkmingai parduosime užsieniečiams".

energetikos kontrolės komisiją ir pareiškia, kad kuro kainos vėl išaugo. Juk Vilniaus miestas dabar skolingas šilumos tiekėjams 40 milijonų, ir ši skola atidėta ateičiai motyvuojant tuo, kad pakilo kuro kainos. Žinoma, dėl stipresnės konkurencijos žaliavos kaina iš tikrųjų kyla. Skirtumas tas, kad aš, kaip medžio plokščių gamintojas, matau aiškias mane tenkinančias kainų lubas – jos šiuo metu siekia 160 Lt už kubinį metrą į gamyklą pristatytos žaliavos. Jei kaina didesnė, pagamintos plokštės tampa nebereikalingos. O katilinės jokių lubų neturi.

lento per metus. Šiuo metu biokurui panaudojama tik

dienos perdirbimo pramonė, generuojanti pigias medienos atliekas, deginamas katilinėse. Mes, per metus jiems eksportuodami 1–1,2 mln. kubinių metrų popiermedžių, prie jų gerovės irgi prisidedame.

A.Bukas: Bet propaguojant biokuro plėtos idėją ekonominiai rodikliai sąmoningai pateikiami skaičiuojant pigiausiai atsieinančias medienos atliekas, o ne šiaudus ar energetinių augalų plantacijose išaugintą produkciją. Tai visuomenės klaidinimas.

S.Paulauskas: Kai mums pabodo kylančios dujų kainos ir savo įmonėje Klaipėdoje suprojektavę pastatėme šiuolaikinę biokuro katilinę, kūrenamą rąstų nužievinimo atliekomis, pati katilinė atsiėjo maždaug 10 mln. Lt, o elektros statiniai filtrai, gaudantys degimo proceso metu išsiskiriančius mikroelementus, – dar brangiau. Kadangi energijai gaminti naudojame pačioje įmonėje susidarantį gamybos atliekas, investicijos atsipirks. Tačiau drąsiai tvirtinu, kad Lietuvos piliečiams biokuras šilumos neatpigs. Perėjimas prie tokio kuro reikalauja pernelyg didelių investicijų. Ir apskritai šiluma

ateityje brangs, kad ir koki kūrą rinksimės. Gelbėtis tegalime mažindami jos suvartojimą.

M.Nagevičius: Tačiau pereinant prie biokuro šiluma brangs mažiau, nei to nedarant ir toliau deginant gamtines dujas.

R.Beinortas: Šilumos energija yra prekė, kurios kaina nustatoma rinkoje. Kuro dalis tėra viena iš šilumos energijos kainos dedamųjų. Todėl kalbėdami apie biokūrą turime matyti ne vien šilumos gamybos savikainą: ne mažiau reikšminga ateityje rimta problema tapsianti anglies dioksido emisija ir kiti veiksniai.

J.Šimėnas: Biokuro degalinių efektyvumas priklauso ir nuo jų valdymo. Tarkim, Radviliškyje pastatyta katilinė iškart atpigino šilumą 30 proc., o kitur to pasiekti nepavyksta.

Manau, kad padarinės medienos niekas Lietuvoje nedegins, nes perdirbama ji gali sukurti kur kas didesnę pridėtinę vertę. Bet ir be jos šilumos gamintojai, išnaudodami agrarinius išteklius, galėtų šilumą aprūpinti visą Lietuvą. Apskaičiuota, kad tokie ištekliai sudaro 10 TWh, o deramai

trašų kaip olandai...).

S.Paulauskas: Mes už tai, kad melioracijos grioviai būtų tvarkomi ir laukai nedirvonuoti, bet kitų medienos išteklių, dėl kurių konkuruoja kuro pramonė ir baldų gamintojai, naudojimas turėtų būti balansuojamas. Verslas neturi šansų kovoti su valstybės pozicija. Pasakykite aiškiai, kad prioritetas šiandien yra 30 proc. atpiginti šilumą, o ne išsaugoti Lietuvos baldų pramonę, ir mes trauksimės. Jau dabar investuojame į naują medienos perdirbimo kompleksą Baltarusijoje, o ne Lietuvoje, nes nebeatome perspektyvos.

Nauda ir investicijos

VEIDAS: Kiek investicijų reikia, kad 2020 m. iš biokuro gamintume Nacionalinės energetikos strategijoje numatytą energijos kiekį?

M.Nagevičius: 2,9 mlrd. litų. Iš jų 1,4 milijardo reikėtų šilumos ūkiui ir 1,5 milijardo – elektros energijos gamybai. Šilumininkai skaičiuoja, kad mažiausiai pusė jiems reikalingų investicijų turėtų būti ES ar vyriausybinių šaltinių parama, antraip investicijos nebus patrauklios. Beje, ir šiuo metu apsimoka statyti tik tokios galios biokuro katilines, kurios visu pajėgumu dirbtų ištisus metus. Kai statomi didesni katilai, kurių dalis pajėgumo tenaudojama žiemos metu, ši papildoma dalis, palyginti su šildymu dujomis, tampa nuostolinga. Bet kuo sparčiau brangs dujos – tuo didesnius biokuro katilus apsimokės statyti.

J.Šimėnas: Manau, biokuro rūšių įvairovės saugiklius būtina nustatyti Seime pradėtoje svarstyti Nacionalinės pažangos 2014–2020 m. programoje. Nes jeigu nieko neįrašysime, tai gali atsitikti taip, kad visos energetikos sektoriui plėtoti skirtos lėšos nukeliaus naujos atominės elektrinės statybai.

M.Nagevičius: Medienos pramonei apsimokėtų, kad kuo didesnės ES lėšos būtų numatytos šiaudus ir komunalines atliekas deginančioms katilinėms remti. Šilumos tiekėjai statys tokias katilines, kurios jiems labiausiai apsimokės. Tuomet ir konkurencinis spaudimas medienos rinkoje atlėgtų.

J.Zimnickas: Nesu didelis administracinio reguliavimo šalininkas, nes rinkos dėsniams prieštarauti sunku. Vis dėlto reikia kurti tikrą, veikiančią, o ne parodomąją biomasės rūšių konkurenciją. ■

Kad iš biomasės reikia gaminti daugiau šiluminės energijos, sutarė visi diskusijos dalyviai: (iš kairės) R.Beinortas, J.Zimnickas, G.Visalga, M.Nagevičius, S.Žebrauskas, A.Bukas, S.Paulauskas ir V.Stasiūnas

apšiltinus pastatus mums užtektų ir 5 TWh. Žinoma, energetiniais augalais turėtume užsodinti dabar dirvonuojančias žemes, kuriose niekada neaugs nei kviečiai, nei kukurūzai (žinoma, jei nepribersime tiek

